

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Аналіз у галузях виробництва і послуг

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	07 "Управління та адміністрування"
Спеціальність	071 "Облік і оподаткування"
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	Облік і аудит

Вид дисципліни	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Завідувач кафедри
міжнародного бізнесу та економічного аналізу

Отенко Ірина Павлівна

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2019

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу
Протокол № 1 від 23.08.2019 р.

Розробник:

Мішин Олександр Юрійович, к.е.н., доц. кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни: Нові підходи, напрями, методики економічного аналізу, розширення їх практичного застосування викликають необхідність у підготовці висококваліфікованих спеціалістів-аналітиків, у тому числі і для підприємств роздрібною торгівлі, сільськогосподарських підприємств, комерційних банків, підприємств емітентів цінних паперів та бюджетних установ. Вивчення дисципліни дає можливість студентові набути досвіду: організації та проведення аналізу діяльності банківських установ, торгових підприємств, підприємств емітентів цінних паперів, бюджетних установ та сільськогосподарських підприємств.

Мета навчальної дисципліни: вивчення студентами теоретичних засад та набуття практичних навичок організації та проведення аналізу діяльності торгових підприємств, банків, бюджетних установ та сільськогосподарських підприємств.

Курс	4	
Семестр	7	
Кількість кредитів ECTS	5	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	32
	семінарські, практичні	32
Самостійна робота	86	
Форма підсумкового контролю	Іспит	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Інформатика	Стратегічний аналіз
Політекономія	Фінансова звітність за міжнародними стандартами та її аналіз
Мікроекономіка	Податкове планування та мінімізація податкових ризиків
Макроекономіка	Лабораторний практикум "Навчальна бухгалтерія"
Бухгалтерський облік	
Маркетинг	
Менеджмент	
Економіка праці	
Фінанси	
Економіка підприємства	
Статистика	
Світове господарство і міжнародні економічні відносини	
Фінансовий облік	

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Здатність аналізувати діяльність торгових підприємств	Вміти здійснювати коефіцієнтний аналіз діяльності торгових підприємств
Здатність організувати та здійснювати аналітичну роботу в банківських установах	Здійснювати оцінку діяльності банків та їх рейтингові позиції на вітчизняному та зарубіжних ринках банківських послуг
Здатність організувати аналітичну роботу та здійснювати аналіз цінних паперів суб'єктів господарювання	Аналізувати ефективність операцій з цінними паперами
Здатність організувати аналітичну роботу в бюджетних установах	Здійснювати оцінку цільового використання бюджетних коштів
Здатність до організації аналізу діяльності сільськогосподарських підприємств	Виявляти за результатами аналізу резерви підвищення ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Аналіз діяльності торгових підприємств та банків

Тема 1. Аналіз діяльності торгових підприємств

1.1. *Мета, завдання, предмет, об'єкти, методи і прийоми аналізу діяльності торгових підприємств.* Особливості економічного аналізу діяльності торгових підприємств. Інформаційне забезпечення аналізу діяльності торгових підприємств.

1.2. *Аналіз обсягу і динаміки роздрібного товарообігу.* Фактори, що впливають на обсяг роздрібного товарообігу. Аналіз структури роздрібного товарообігу. Аналіз швидкості роздрібного товарообігу. Факторний аналіз часу оборотності товарів. Оперативний аналіз роздрібного товарообігу. Аналіз сезонності.

1.3. *Аналіз споживчого попиту.* Аналіз кривих попиту та пропозиції. Досягнення рівноваги між попитом та пропозицією за допомогою цін.

1.4. *Аналіз комерційного ризику.* Вибір раціональної стратегії оптових закупок в умовах невизначеності. Максимінна оцінка за критерієм Вальда. Мінімаксний критерій Севіджа. Критерій Гурвіца. Аналіз норми прибутку.

1.5. *Аналіз дохідності, рентабельності діяльності торгових підприємств.* Коефіцієнтний аналіз фінансових результатів підприємства.

Тема 2. Аналіз діяльності банків

2.1. *Мета, завдання, предмет, об'єкти, методи і прийоми аналізу діяльності банків.* Класифікація видів аналізу, що застосовуються в банках. Інформаційне забезпечення аналізу діяльності банків. Організація аналітичної роботи в банках. Банківські нормативи та їх коротка характеристика. Експрес-аналіз активів, зобов'язань і капіталу банку.

2.2. *Поняття активів та активних операцій банку.* Аналіз структури і динаміки активів банку. Аналіз кредитного портфеля банку. Аналіз кредитоспроможності позичальника. Аналіз якості кредитного портфеля та достатності резервів на покриття можливих втрат. Аналіз ефективності та дохідності кредитних операцій банківських установ. Аналіз портфеля цінних паперів банку. Система показників аналізу якості акцій, облігацій. Аналіз операцій банку з векселями. Аналіз дохідності операцій банку

з цінними паперами. Аналіз розрахунково-касових та валютних операцій банку. Аналіз якості платіжного та розрахунково-касового обслуговування контрагентів. Аналіз міжбанківських та внутрішньобанківських операцій банків.

2.3. Аналіз структури і динаміки пасивів банку. Аналіз структури капіталу банку. Аналіз структури і динаміки зобов'язань банківських установ. Аналіз депозитної політики банків. Аналіз ефективності формування та використання банківських ресурсів.

2.4. Аналіз фінансового стану банків. Аналіз ліквідності банку: показники миттєвої, поточної та короткострокової ліквідності. Аналіз фінансової стійкості банку. Аналіз ділової активності банків.

2.5. Аналіз структури і динаміки доходів банку. Аналіз відносних показників дохідності. Аналіз структури і динаміки витрат банків. Аналіз відносних показників витратності. Співставлення показників витратності і дохідності. Аналіз фінансових результатів діяльності банку. Аналіз формування та використання прибутку. Методика розрахунку показників рентабельності доходу та рентабельності роботи банку. Оцінка кредитних, інвестиційних, валютних та процентних ризиків. Оцінка дотримання банками нормативів кредитного ризику.

Змістовий модуль 2. Аналіз діяльності підприємств-емітентів цінних паперів, бюджетних установ та сільськогосподарських підприємств

Тема 3. Аналіз операцій з цінними паперами

3.1. Види цінних паперів та зміст емісійної діяльності підприємств. Види акцій, облігацій.

3.2. Аналіз фінансового стану підприємств-емітентів на ринку цінних паперів. Аналіз структури акціонерного капіталу. Аналіз показників фінансового стану.

3.3. Аналіз дивідендної політики підприємств. Аналіз параметрів акцій. Аналіз параметрів облігацій. Аналіз вексельних операцій.

Тема 4. Аналіз діяльності бюджетних установ

4.1. Задачі й основні напрями аналізу фінансово-господарської діяльності бюджетних установ. Інформаційна база аналізу. Бухгалтерський баланс і звітність як система показників, що характеризують фінансово-господарську діяльність бюджетної установи.

4.2. Аналіз виконання затвердженого кошторису витрат. Аналіз використання коштів за статтями кошторису витрат. Аналіз співвідношення касових і фактичних витрат. Аналіз фінансування бюджетної установи. Показники аналізу фінансового стану бюджетної установи.

4.3. Аналіз ресурсного забезпечення діяльності бюджетних установ. Аналіз штатів і їхньої структури. Аналіз співвідношення обсягів різних видів робіт і складу виконавців. Аналіз кваліфікаційно-посадового складу працівників бюджетної установи. Аналіз ефективності використання робочого часу працівників бюджетної установи. Аналіз контингенту в вищих навчальних закладах. Аналіз основних засобів в установах охорони здоров'я та закладах освіти. Аналіз ефективності використання навчальних площ. Аналіз матеріально-технічного забезпечення бюджетних установ.

4.4. Аналіз функціональної діяльності бюджетних установ. Особливості та методичне забезпечення аналізу функціональної діяльності дошкільних закладів та шкіл, вищих навчальних закладів, медичних установ.

Тема 5. Аналіз діяльності сільськогосподарських підприємств

5.1. *Мета і завдання аналізу діяльності сільськогосподарських підприємств.* Особливості сільськогосподарського виробництва. Мета, завдання, предмет, об'єкти, методи і прийоми аналізу діяльності сільськогосподарських підприємств. Джерела інформації для аналізу.

5.2. *Аналіз фінансового стану господарства.* Аналіз платоспроможності сільськогосподарського підприємства. Аналіз стану та ефективності використання оборотних коштів.

5.3. *Аналіз виробництва продукції рослинництва і тваринництва.* Аналіз урожайності сільськогосподарських культур. Аналіз приросту живої маси тваринництва.

5.4. *Аналіз використання земельного фонду.* Склад, розміри і структура земельного фонду. Аналіз структури посівних площ. Ефективність використання земельного фонду.

5.5. *Аналіз забезпечення основними фондами і їх використання.* Склад і структура основних фондів. Аналіз забезпеченості господарства енергетичними ресурсами. Аналіз використання сільськогосподарської техніки. Аналіз фондівіддачі основних фондів.

5.6. *Аналіз трудових ресурсів.* Аналіз забезпеченості сільськогосподарського підприємства робочою силою. Аналіз трудових витрат у господарстві. Факторний аналіз фонду оплати праці.

5.7. *Аналіз доходів, витрат та фінансових результатів господарства.* Аналіз собівартості продукції рослинництва і тваринництва.

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських, занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться у формі колоквиуму як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних

завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки; арифметична правильність виконання індивідуального та комплексного розрахункового завдання; здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається із 20 тестів та 3 практичних задач (ситуаційної, діагностичної та евристичної).

Практичні завдання передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень підготовки і компетентності студента з навчальної дисципліни.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Розподіл балів за тижнями згідно технологічної карти подано в табл.

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Практичні заняття	Перевірка есе	Презентація	Експрес-опитування	Перевірка домашніх завдань	Письмова контрольна робота	Колоквіум	Усього	
Змістовий модуль 1. Аналіз діяльності торгових підприємств та банків	Тема 1. Аналіз діяльності торгових підприємств	1 тиждень	1							1	
		2 тиждень					4			4	
		3 тиждень	1		1						2
	Тема 2. Аналіз діяльності банків	4 тиждень	1	4							5
		5 тиждень	1					4			5
		6 тиждень				2					2
		7 тиждень	1		4						5
		8 тиждень							6		6
Змістовий модуль 2. Аналіз діяльності підприємств-емітентів цінних паперів, бюджетних установ та сільськогосподарських підприємств	Тема 3. Аналіз операцій з цінними паперами	9 тиждень	1				1			2	
		10 тиждень					4			4	
	Тема 4. Аналіз діяльності бюджетних установ	11 тиждень	1		1						2
		12 тиждень					4				4
		13 тиждень	1				2				3
	Тема 5. Аналіз діяльності сільськогосподарських підприємств	14 тиждень				1					1
		15 тиждень	1	4			3				8
16 тиждень								6		6	
	Іспит									40	
	Усього		9	8	6	3	6	16	12	100	

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведеною в табл.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	зараховано
82 – 89	B	Добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	Задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	Незадовільно	
1 – 34	F		

5. Рекомендована література

Основна

1. Отенко В. І. Теорія економічного аналізу : навч. посіб. для ВНЗ / В. І. Отенко, В. В. Іванієнко, Г. Ф. Азаренков; Харків. нац. екон. ун-т ім. Семена Кузнеця. – Харків : ІНЖЕК, 2015. – 339 с.

2. Отенко І.П. Аналіз у галузях виробництва і послуг : навч. посіб. / І. П. Отенко, О. Ю. Мішин, С. В. Мішина. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2013. – 325 с.

Додаткова

3. Гринів Б. В. Економічний аналіз торговельної діяльності: навч. посіб. / Б. В. Гринів. – К. : ЦУЛ, 2011. – 391 с.

4. Гурова К. Д. Економічний аналіз: методологія, організація, методика, практикум : навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти / К. Д. Гурова, К. Д. Ганін ; Харків. торг.-екон. ін-т Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. – Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2019. – 328 с.

5. Економічний аналіз : навч. посіб. / Харківський національний економічний університет. – [3-є вид., допрац. і доп.] / Є. П. Кожанова, І. П. Отенко, Т. М. Серікова, П.М. Куліков. – Х. : ХНЕУ, 2009. – 338 с.

6. Копилюк О. І. Аналіз банківської діяльності : навч. посіб. / О. І. Копилюк, О. М. Музичка; Укоопспілка, Львів. торг.-екон. ун-т. – Львів : Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту, 2016. – 415 с.

7. Міщук Г. Ю. Економічний аналіз : навч. посіб. / Г. Ю. Міщук, Т. М. Джигар, О. О. Шишкіна ; Нац. ун-т вод. госп-ва та природокористування. – Рівне : НУВГП, 2017. – 155 с.

8. Отенко І. П. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / І. П. Отенко, Г. Ф. Азаренков, Г. А. Іващенко ; Харків. нац. екон. ун-т ім. Семена Кузнеця. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 155 с.

9. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятий АПК: Учеб. пособие. – 6 –е изд. – Мн.: Новое Знание, 2006. – 652 с.

10. Череп А. В. Організація і методика економічного аналізу : навч.-метод. посіб. для студентів економ. спец. / А. В. Череп, О. В. Гамова. - Запоріжжя : ЗНУ, 2018. –218с.

11. Чмутова, І. М. Аналіз банківської діяльності : навч. посіб. / І. М. Чмутова. Харківський національний економічний університет. – Х. : ХНЕУ, 2012. – 307 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

12. Статистика України : Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

13. Статистична звітність емітентів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.smida.gov.ua/db/emitent.

14. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua.